

**Всичко,
което сте искали
да знаете за
Уикипедия...**

...и не е имало кого да попитате

Какво е нужно, за да си уикипедианец

Уикипедия като технология

Уикипедия като енциклопедия

Уикипедия като общност

Правилата в Уикипедия

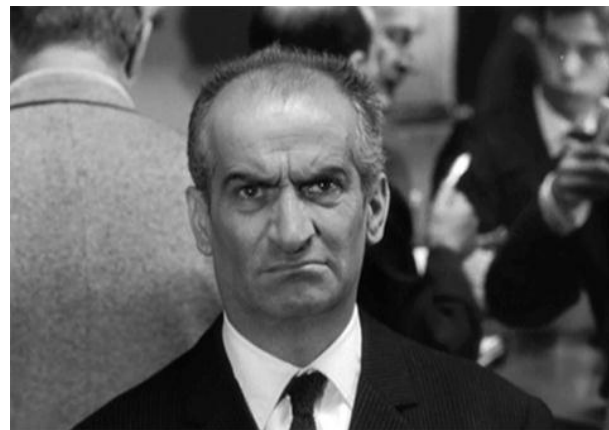

Уикипедия в образованието

Какво е нужно, за да си уикипедианец

- **Ентузиазъм!** 😊
 - Уикипедия е доброволчески проект.
 - Единствената мотивация е...
... самотивацията 😊

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/98/5f/7c/985f7cc1b238140c9c5985540676089f.gif>

Какво е нужно, за да си уикипедианец

- **Работа в екип и споделяне**
 - В Уикипедия статиите нямат единствени автори; те имат много на брой съавтори.
 - Ценим готовността за сътрудничество и споделяне.

https://38.media.tumblr.com/fcc3f0b54ddb26cc1f5e60c923e39c61/tumblr_mk5esnncb21rhyc9xo1_500.gif

Какво е нужно, за да си уикипедианец

- Спазване на изискванията на свободните лицензи
 - Приноси под свободен лиценз.
 - При използване на снимки / текстове под свободен лиценз, е задължително да се посочва автор, лиценз и източник.

<http://www.clickypix.com/wp-content/uploads/2013/12/big-bang-theory-penny-WHAT-gif.gif>

Какво е нужно, за да си уикипедианец

- **Неизчерпаемо любопитство**
 - За да напишете една статия, трябва да сте готови да прочетете десет други. 😊
 - Чрез писането в Уикипедия ще я преоткриете като медиен и социален феномен.

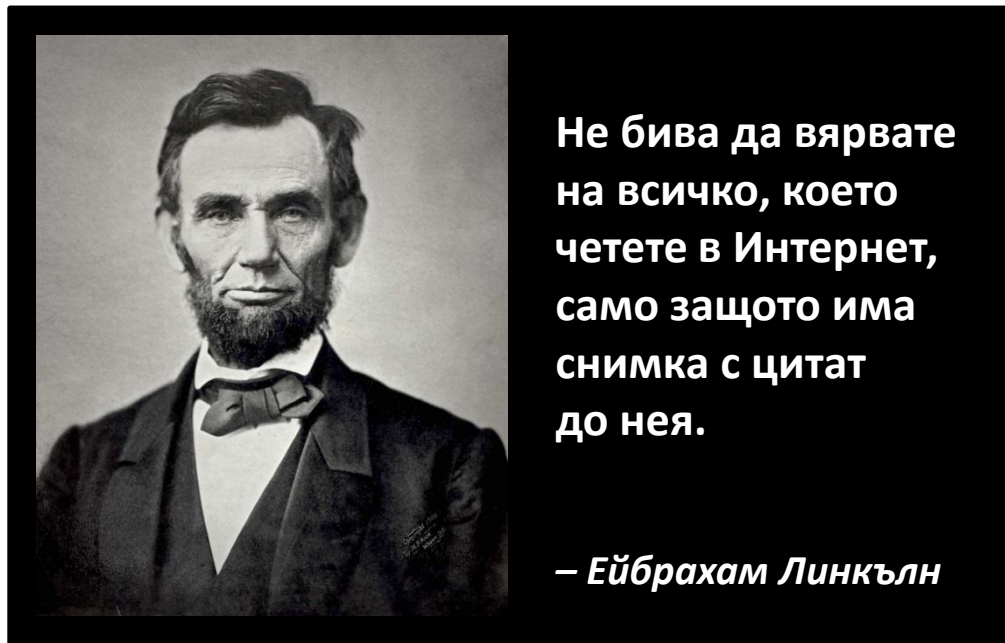
http://33.media.tumblr.com/tumblr_m8b7b84aoc1qjavcao1_500.gif

Какво е нужно, за да си уикипедианец

- Критично мислене, защото...

Не бива да вярвате на всичко, което четете в Интернет, само защото има снимка с цитат до нея.

– *Ейбрахам Линкълн*

Уики – технологията зад Уикипедия

- „Уики — най-простата онлайн база данни, която **въобще** би могла да функционира“ (Ward Cunningham, 1995)
 - Всеки **потребител** на съдържанието на уикито може да се превърне в негов **съавтор**.
 - Нужен е платформено-независим браузър, **няма нужда** от познания по уеб програмиране.
 - Съвместното редактиране на документи от много съавтори, изисква да **се пази историята** на всеки документ.
 - **Всяка редакция се идентифицира** трайно, уникално и публично и има доказателствен характер.

Технологията като философия

- ДА се **насърчава експериментирането** с увереността, че нищо веднъж създадено, не може да бъде повредено.
- ДА се създава прозрачна среда, в която всеки автор носи **лична отговорност** за действията си.

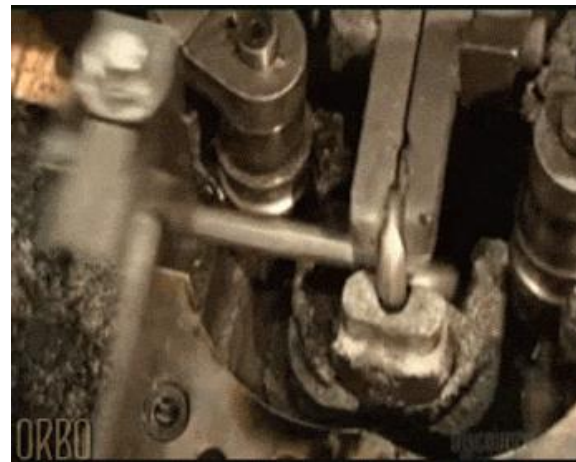
- НЕ да се предотвратява вероятността от вреди, а да се **улеснява отстраняването** на вредите.
- НЕ да се създават крайни и статични информационни продукти, а да се поддържа един **постоянен процес** на развитие.

Знание в свързаност

- **Свързаността чрез хипервръзки е изключително важна черта на Уикипедия.**
 - Асоциации между понятията: знанието не може да съществува в изолация.
 - Въвеждането на ново знание изисква наличието на вече съществуващо (дефинирано) знание и връзки към него.
 - Принципът **Build the Web**.

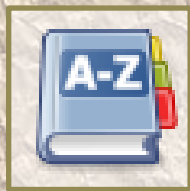

<http://media.boingboing.net/wp-content/uploads/2013/10/chain.gif>

Знание в свързаност

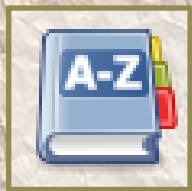

Уикипедия като енциклопедия

- **Електронна и онлайн базирана**, без ограничения в обема като традиционните енциклопедии.
- Широкопрофилна, без органичения в тематиката.
- Най-мащабният проект, публикуван под **свободен лиценз**.
- На **над 280** световни езика/диалекта.
- Уебсайт №5 по популярност
- Единственият некомерсиален сред топ 10+, издържащ се от **дарения**.

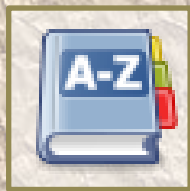

Уикипедия vs. Другите енциклопедии

- **Уикипедия не е хартиена.**
 - Не е фиксирана във времето, непрекъснато се актуализира.
 - Практически неограничена в пространството (обем, тираж).
 - Инклузивна, прагът на значимост на темите може да пада.
- **Уикипедия е отворена и се създава от и за потребителите си.**
 - Незадължително от тесни професионалисти с формално образование в областта на допринасяне.
 - Развива се по-скоро хаотично, отколкото планово.
 - И с много люб♥в.

Уикипедия vs. Медиите

Медиите копират без позоваване
(и не проверяват верността на
съдържанието) от Уикипедия

Уикипедия
свободната енциклопедия

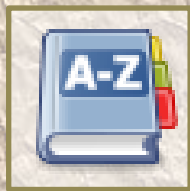
(Някои от) проблемите при този порочен кръг:

- неуважение към авторските права
- непосочване на източниците
- журналистически непрофесионализъм
- липса на критично отношение
- мултиплициране на грешките
- неконструктивна критика на Уикипедия и доброволчеството

Уикипедия *коректно цитира*
медийните публикации като
източници в статиите

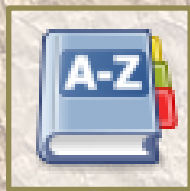

Уикипедия: Количество vs. Качество

- Енциклопедия „Британика“ срещу Уикипедия (2005)
- В самата Уикипедия има цели „философски школи“, които си противоречат по този въпрос
 - http://meta.wikimedia.org/wiki/Conflicting_Wikipedia_philosophies
- Качеството на съдържанието е функция на:
 - Размера на редакторската общност
 - Разбиранията за качество на редакторите
 - Наличието на **достъпни качествени** източници на информация
 - Нагласите в обществото към доброволния труд

Уикипедия като източник на информация

- Уикипедия е добра отправна точка към други източници на информация, но самата тя не е ултимативен източник.
- Уикипедия е променлива величина. Тя е различна...
 - ... във времето,
 - ... в различните тематични области,
 - ... в зависимост от езиковата версия.
- Тя е точно толкова достоверна, колкото си я направим **сами**.

Уикипедия като общност

- **Уикипедия е хаотична и се създава „отдолу – нагоре“.**
 - Всеки редактор е доброволец и идва с личната си представа какво е важно/нужно/добре да има в Уикипедия.
 - Няма наложен „отгоре“ дневен ред.
 - Всеки допринася когато, колкото, с каквото и както желае.
 - Всеки носи отговорност за действията, но не и за „бездействието“ си.

Уикипедия като общност

- Уикипедия е **меритокрация** (*от англ. merits, заслуги*)
 - Относително плоска йерархия на потребителските роли
- Анонимни потребители (IP адреси)

↓ *лично желание*

Регистрирани потребители

↓ *лично желание + лично одобрение на бюрократ*

Патрульори

↓ *лично желание + общностно одобрение (консенсус)*

Администратори, Бюрократи

- Инструменти на „властта“: права, задължения или привилегии?

Уикипедия като общност

- **Кодекс на поведението**
 - Презумпцията за добронамереност
 - Правилото „Не хапете новодошлите“
 - Правилото „Бъдете смели“
 - Консенсусът

<http://s1152.photobucket.com/user/FuzzySapiens/media/Funny%20Animal%20Gifs/penguin-slap-o.gif.html>

Уикипедия като общност

Многото и различни хора допринасят със ...

- ... знанията си за **разнообразни области**,
- ... достъпа си до различни **източници**: научни бази данни, библиотеки, фотоархиви,
- ... осведомеността си, така че Уикипедия да бъде **колкото се може по-актуална**,
- ... **различни гледни точки**, с което Уикипедия става по-балансирана, неутрална и консенсусна,...

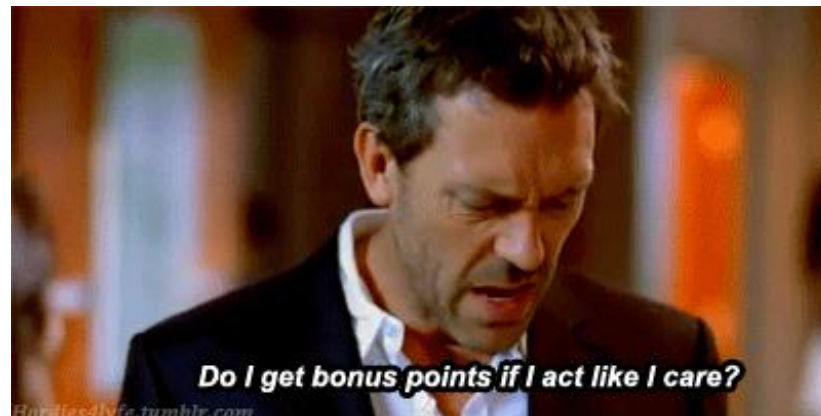

Уикипедия като общност

Многото и различни хора допринасят със ...

- ... **грижливото си отношение** към труда на другите: корекции, илюстриране, добавяне на източници, премахване на вандализми.

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/a2/ed/d0/a2edd04d134fd73cd0812c26a4ba1344.gif>

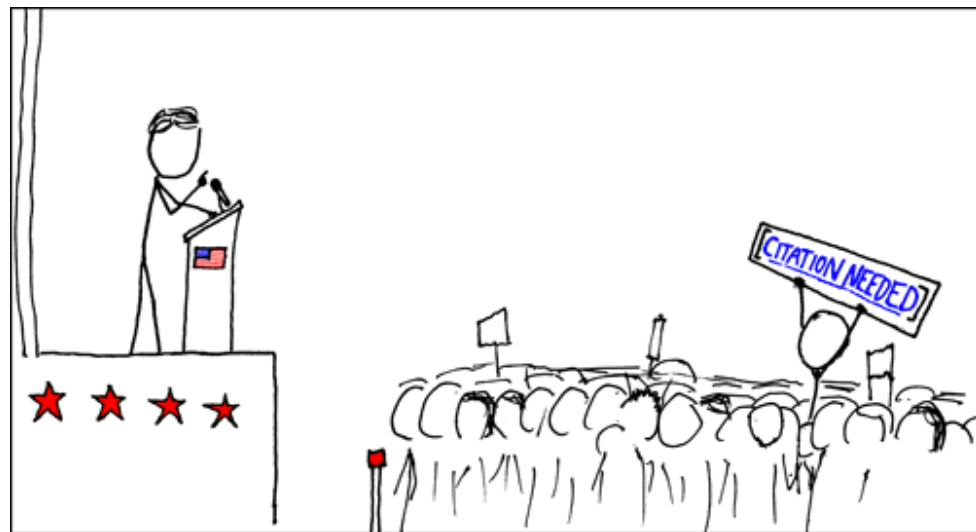

Правилата в Уикипедия

Възможност за проверка

- Удостоверяване на верността на фактите с авторитетни академични или медийни източници.
- Особено при различни тълкувания или гледни точки към фактите.

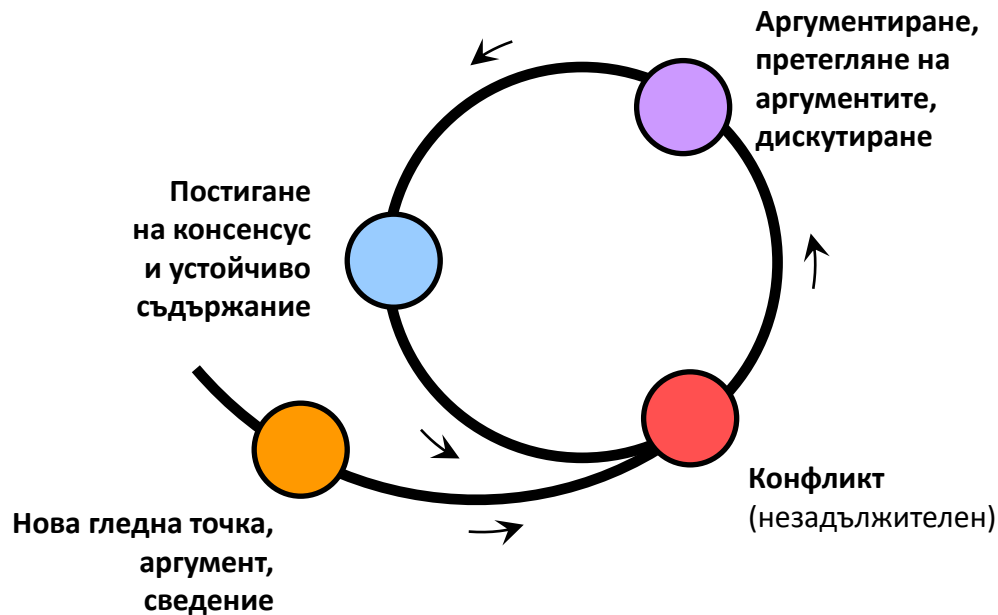

Правилата в Уикипедия

Неутрална гледна точка

- Консенсусно представяне на всички релевантни (и обществено значими) гледни точки, когато темата ги предполага.

Правилата в Уикипедия

Енциклопедичен стил

- Уикипедия следва определени правила за стила на писане.

Структура на статия

- Няма строга рецепта как се структурира статия 😊
- Задължително: дефиниция, източници, някои метаданни.

<http://www.mutfaktamucize.com/wp-content/uploads/2014/01/spagetti-bolonez-tarifi.jpg>

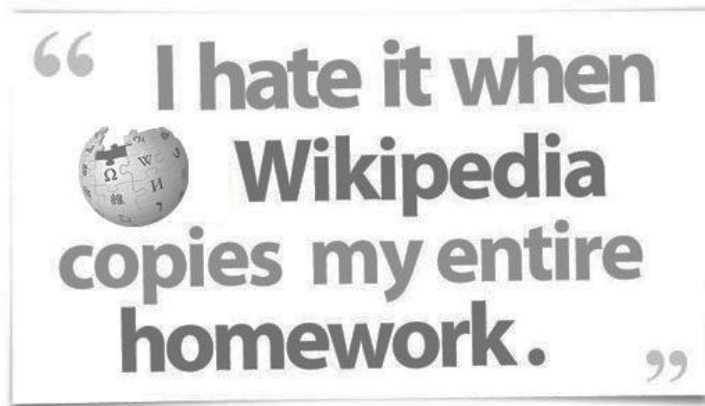
Правилата в Уикипедия

Уважение към авторските права

- В Уикипедия не може да се копира от източници със запазени авторски права.

Свободен лиценз на съдържанието

- Това означава, че авторът се съгласява трудът му да може да се разпространява и използва в оригинален или модифициран вид за всякакви цели, включително комерсиални (CC BY-SA).

Правилата в Уикипедия

Последното официално правило „Игнорирай всички правила“

- Ако те ти пречат да създаваш Уикипедия.

Уикипедия в образованието

- Защо Уикипедия е толкова популярна сред студентите **и защо това не е лошо?**

- Безплатен и свободен ресурс, много информация накуп
- Изказ, достъпен за неспециалисти
- Добре структурирано съдържание, хиперсвързаност
- Особено полезна при интердисциплинарни теми
- Източници и външни препратки – малко на брой, но добре подбрани и релевантни (*folksonomy*)
- Не представлява правна заплаха за потребителите си

Уикипедия в образованието

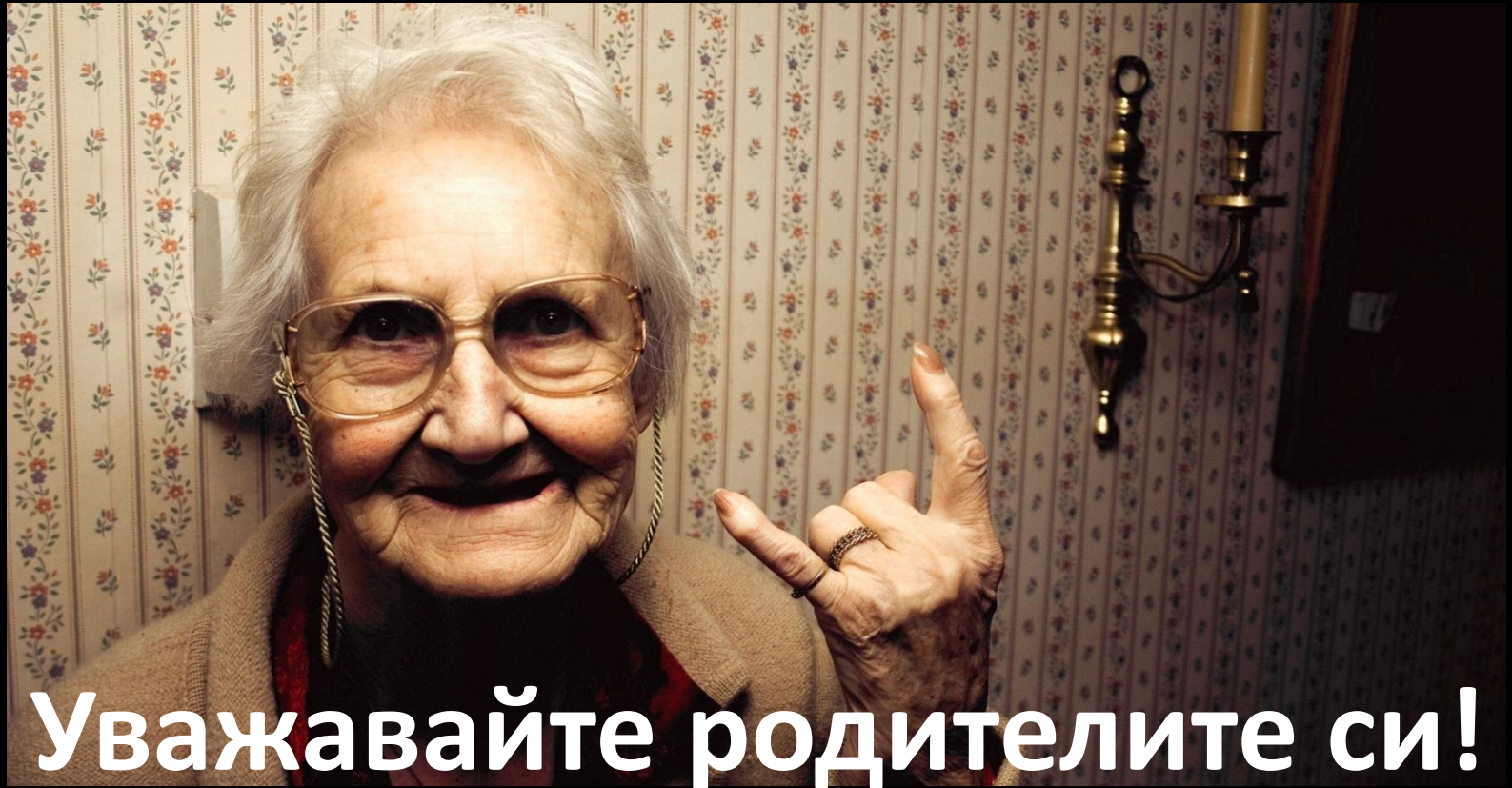
Уикипедия в образованието

- **Защо Уикипедия е толкова популярна сред студентите и защо все пак това не е и съвсем добре?**
 - Може да съдържа невярна, непълна или пристрастна информация.
 - Може да бъде влошавана и вандализирана и е непостоянна.
 - Когато съдържанието е изпълнено добре, приспива бдителността и подхранва безкритичното мислене.
 - Дава отговорите наготово и „спестява“ времето и необходимостта от собствено проучване.
 - **Ползата от ученето не е само в крайния продукт познание, а и в процеса на неговото придобиване/създаване.**

Source: (C) <http://hitwallpaper.com/2013/07/heavy-metal-grandma-hd-wallpaper/>

Уважавайте родителите си!

Те са успели да завършат училище без Google или Wikipedia

Уикипедия в образованието

- **Натрапващият се извод:**
 - Уикипедия е добра отправна точка в търсенето на информация, но НЕ е ултимативен източник.
 - Често е нежелателна употребата ѝ в учебния процес.
- **Алтернативният натрапващ се извод:**
 - Невъзможно е напълно да се „забрани“ Уикипедия, а и тя често е полезен ресурс, ако се ползва внимателно.
 - Затова по-добре да се допринася към нея, за да става по-качествен източник на знание.

И нещо за вкъщи... :)

http://www.pentaxforums.com/content/uploads/files/44600/p1114/output_faXnlf.gif

**АКО НЕ ХАРЕСВАТЕ
УИКИПЕДИЯ
ОТВЪН,
ЕДИНСТВЕНИЯТ НАЧИН Е
ДА Я ПРОМЕНИТЕ
ОТВЪТРЕ.**

търпението :)

Благодаря за ~~вниманието!~~

Уикипедия: <https://bg.wikipedia.org>

Блог: <https://blog.wikimedia.bg>

FB група: <https://www.facebook.com/groups/96157233507/>

FB страница: <https://www.facebook.com/WikipediaBG>